

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดี ของประชาชนจังหวัดนนทบุรี*

FACTORS AFFECTING THE POLITICAL SOCIALIZATION IN PERPLE'S GOOD CITIZENSHIP OF NONTHABURI PROVINCE

พระครูโอภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ โอภาโส), อาจารย์ อติวัฒน์สิทธิ์, สุรพล สุษะพรหม

Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Opasso), Chamnong Adivadhanasit, Surapon Suyaprom

วัดจันทร์ จังหวัดนนทบุรี

Wat Chan, Nonthaburi Province

Corresponding Author E-mail: sakda_opa@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนจังหวัดนนทบุรี มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ 2. มีวินัย เคารพกฎหมาย กตिका 3. มีคุณธรรม จริยธรรม 4. เคารพสิทธิ เสรีภาพผู้อื่น 5. ยอมรับความแตกต่าง 6. เคารพความเสมอภาค 7. เคารพเหตุผล 8. มีจิตสาธารณะ 9. มีความซื่อสัตย์สุจริต และ 10. มีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกล่าทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี พบว่า

*Received March 21, 2024; Revised August 1, 2024; Accepted August 7, 2024

หลักสารานียธรรมทั้ง 6 เมตตากายกรรม (แสดงออกต่อกันด้วยความปรารถนาดี) สีสสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น) และ ทิฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกับผู้อื่น) ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 60.2

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล; การกล่อมเกลາทางการเมือง; ความเป็นพลเมืองดี

Abstract

The objectives of this research article were: 1. to study the good citizenship of the people, 2. to study the factor affecting the political socialization for good citizenship of the people in Nonthaburi province. The mixed research methods were used in the study. The qualitative data were collected by semi-structured interviews with 20 key-informants and focus group discussions with 10 experts, and then analyzed by content analysis. The quantitative data were collected by questionnaires from 400 samples and analyzed the data by using Frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings were as follow; 1. The good citizenship of the people in Nonthaburi province including 1. Responsibility 2. Discipline and rule of law 3. Morality 4. Respect in the rights of others 5. Difference acceptance 6. Respect in equality 7. Respect in reason 8. Public mind 9. Sincerity and honesty and 10. Loyalty to nation. religion and monarch in overall was at a high level ($X=4.09$). 2. the factor affecting the political socialization for good citizenship of the people in Nonthaburi province found that Saraniyadhamma including Mettaakayakarma (expressing one another with good wishes) Silasamanyata (have honest behavior equal to others) and view of common sense (Have agreement with others) that affected the good citizenship of the people of Nonthaburi Province. Significant at the .01 level was 60.2 percent.

Keywords: Factors Affecting; Political Socialization; Good Citizenship

บทนำ

การปกครองในอดีตเป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบการปกครองซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิขาดในการบริหารประเทศ (Absolute Monarchy) ซึ่งระบอบนี้มีปรากฏก่อนสมัยพุทธกาลเป็นต้นมา อีกทั้งพระพุทธเจ้าก่อนที่จะทรงผนวชนั้น พระองค์ก็มีสถานะเป็นกษัตริย์ เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว กลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญกลุ่มแรก ๆ (Target Group) คือ ผู้ปกครอง หรือ ผู้นำทางการเมือง ในแคว้นต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเรียกชื่อว่า กษัตริย์ หรือ พระราชา หากจะวิเคราะห์เหตุผลสำคัญของการเลือกนั้น พระองค์อาจจะทรงตระหนักดีว่ากลุ่มคนที่เป็นผู้ปกครอง ผู้นำทางการเมือง หรือกษัตริย์นั้นมีพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ และเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้ง่าย อีกทั้งกลุ่มคนเหล่านี้มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่กลุ่มคนอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิริบุญญากร), 2557)

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการสรรค์สร้างสังคมและวัฒนธรรมไทยขึ้นมาเพื่อให้มีเอกลักษณ์ (Identity) เป็นของตนเองขณะที่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาตั้งมั่นในดินแดนสุวรรณภูมิเป็นระยะเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่สมัยของพระโสณะและพระอุตตระ พระธรรมทูตสายแรกที่ได้เดินทางมาเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่ชาวไทยในสมัยนั้น ได้รับเอากรอบแนวคิดและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และได้ปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวให้อนุชนรุ่นหลังมาเป็นลำดับ เราจะพบว่าดินแดนใดที่พระพุทธศาสนาแผ่เข้าไปถึงดินแดนนั้นก็จะมีประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมา และผู้คนที่นับถือพระพุทธศาสนาในดินแดนนั้น ๆ ก็จะมียึดมั่นในคำสอนของพระพุทธศาสนาสืบต่อกันเรื่อยมา (กาญจนาภรณ์ฐ ประชาตุ, 2560)

รากฐานการเปลี่ยนแปลงทางพระพุทธศาสนาของไทย มีจุดเริ่มต้นจากพุทธศตวรรษที่ 24 ซึ่งเป็นยุคใหม่ของพระพุทธศาสนาไทย (A New Era in Thai Buddhism) (Tomomi, 2012) นับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางภูมิปัญญาพระพุทธศาสนา จากฐานแนวคิดแบบจารีตนิยมมาสู่เหตุผล-มนุษย์นิยม นับตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่โลกทัศน์หรือจักรวาลวิทยาแบบไตรภูมิพระร่วงเริ่มเสื่อมคลายลง (สายชล สัตยานุรักษ์, 2546) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีความหลักพระพุทธศาสนาที่ได้ถูกร้อยรัดเข้ากับอุดมการณ์ความเป็นชาติที่มีพระมหากษัตริย์ทางเป็นศูนย์กลาง ขณะเดียวกัน จารีตวิถีปฏิบัติทาง

พระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันหลายในแต่ละท้องถิ่น ก็ได้ถูกทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

เมื่อสังคมไทยมีความผูกพันต่อพระพุทธศาสนาแล้วทำให้มุมมองทางการเมืองการปกครองก็จะสอดคล้องกัน โดยที่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความเชื่อว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดีมีจุดเริ่มต้นมาจากพลเมืองที่ดี” พระสงฆ์ถือว่าเป็นพลเมืองของประเทศชาติที่ควรเข้าไปทำหน้าที่ในการช่วยรัฐพัฒนา “คนดี” ให้กลายเป็น “พลเมืองที่ดี” ของประเทศชาติ และของโลก ซึ่งหลักการในพระพุทธศาสนาเอื้อต่อแนวทางในการพัฒนาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นหลักสังคหวัตถุธรรม หลักสุจริตธรรม หลักการวชิรธรรม หลักเมตตาธรรม และหลักสันติธรรม จะเห็นได้ว่า การเมืองทั้งฝ่ายอาณาจักรและโดยเฉพาอย่างยิ่งอาณาจักรไทย วิถีชีวิตของคนไทยมีสถาบันหลัก 3 ประการ ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์มาโดยตลอดนับตั้งแต่โบราณ พระพุทธศาสนานั้นเป็นเสมือนหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมและพลังทางสังคมที่แทรกซ้อนวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนในทุก ๆ ด้าน ทั้งวิถีชีวิตส่วนตัวและวิถีชีวิตทางสังคม ที่มีความสำคัญก็คือ เป็นที่มาของวัฒนธรรมและมรดกแห่งชาติของชาวพุทธ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเป็นสัญลักษณ์และพื้นฐานของความผูกพันของคนในชาติและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาติ ความคิดเช่นนี้ นำไปสู่ความเชื่อที่ว่าความเจริญรุ่งเรืองของชาติและสถาบันของพระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ในทำนองเดียวกันความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาบ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์จึงไม่อาจจะแยกออกจากกันได้” (พระชลญาณมุนี, 2562) เพราะเหตุนี้ สถาบันหลัก 3 ประการ จึงไม่อาจจะแยกออกจากกันได้และพุทธศาสนานั้นนับว่าเป็นเครื่องมือที่แท้ที่จะทำให้เกิดความชอบธรรมในการปกครองหรือระบบการเมือง ดังนั้นศาสนาจึงเป็นเรื่องของสังคมและการเมืองด้วยเมื่อพิจารณาในแง่พระพุทธศาสนาจะเกี่ยวข้องกับการเมืองได้ในลักษณะที่มีอยู่และดำรงอยู่ในสังคมของมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความเป็นไปของการเมืองและความเป็นไปของพระพุทธศาสนาต่อสังคมก็มีวิวัฒประสงค์เดียวกัน พุทธศาสนาจึงไม่ขัดต่อความเป็นไปของ การเมือง หากแต่มีส่วนช่วยเสริมสนับสนุนช่วยชี้ทางให้การเมืองเดินทางไปในแนวทางที่ถูกต้อง พุทธศาสนาจึงเกี่ยวข้องกับการเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ว่าเป็นอย่างไร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกล้าทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี มีอะไรบ้าง โดยใช้กระบวนการวิจัย ที่เป็น

วิทยาศาสตร์ ในการตอบปัญหาการวิจัย เพื่อให้ได้หลักปัจจัยที่เป็นส่วนในการส่งเสริมการ
กล่อมเกลາทางการเมือง กับความเป็นพลเมืองดี ของประชาชนจังหวัดนันทบุรี อันจะ
นำไปสู่การได้ชุดองค์ความรู้ที่มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทาง
การเมือง ไปใช้ในการสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาชน เพื่อความเป็นพลเมืองดี ของ
ประเทศในภาพกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อม
เกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
จำนวน 20 รูปหรือคน และดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้
ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 13 รูปหรือคน ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้
กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่จังหวัดนันทบุรี ที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีอายุตั้งแต่ 18 ปี
ขึ้นไป จำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบการสนทนากลุ่ม
เฉพาะ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ
(Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน เพื่อทำการสัมภาษณ์
โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและการ
สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุม
สนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 13 รูปหรือ

คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง การวิจัยเชิงปริมาณเก็บจากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บ ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ 2. มีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา 3. มีคุณธรรม จริยธรรม 4. เคารพสิทธิ เสรีภาพผู้อื่น 5. ยอมรับความแตกต่าง 6. เคารพความเสมอภาค 7. เคารพเหตุผล 8. มีจิตสาธารณะ 9. มีความซื่อสัตย์สุจริต และ 10. มีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ ประชาชนจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ด้าน โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านเคารพความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลงมา คือ ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และด้านที่มีความ คิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านมีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทาง การเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .766 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่า .602 แสดงว่า ตัวพยากรณ์ คือ หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมือง ได้แก่ หลักสา รานีธรรมทั้ง 6 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ได้ ร้อยละ 60.2 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .265 ซึ่งมีตัวแปรที่ ศึกษา 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับ ตามสมการ ดังนี้ คือ เมตตากายกรรม (แสดงออกต่อกัน ด้วยความปรารถนาดี) สีลสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น) และ ทิฏฐิ สามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกับผู้อื่น) ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชน จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 60.2 ซึ่งสามารถนำมาสร้างสมการ พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (UNSTANDARDIZED EQUATION)

$$\hat{Y} = 1.070 + -.148 (\text{เมตตาทายกรรม}) + .237 (\text{สี่ลสามัญญา}) + .499 (\text{ทัญญูสามัญญา})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (STANDARDIZED EQUATION)

$$Z = -.158 (\text{เมตตาทายกรรม}) + .275 (\text{สี่ลสามัญญา}) + .536 (\text{ทัญญูสามัญญา})$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ประชาชนมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 10 ด้าน โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านเคารพความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองลงมา คือ ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ด้านมีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ด้านยอมรับความแตกต่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ด้านเคารพเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านมีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า สังคมปัจจุบันให้ความสำคัญกับด้านการเคารพความเสมอภาค ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ให้ความสำคัญกับความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจุฑามาศ ช่อคง (2556) ที่ได้ดำเนินการสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองดี 10 คุณลักษณะ ได้แก่ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์ สุจริต 3. มีวินัย เคารพกฎหมายและกติกาสังคม 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่น รับผิดชอบในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ 9. มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น และ 10. เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของชรินทร์ มั่งคั่ง (2553) เรื่อง การศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อศึกษาการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนเกี่ยวกับการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมในด้านความเป็นพลเมืองดี กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษา 17 คน และนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษา 223 คน ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบสัมภาษณ์ครูสังคัมศึกษา และ แบบสอบถามนักเรียน ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสาระวิชาสังคัมศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมในด้านความเป็นพลเมือง พบว่า ครูสังคัมศึกษามีความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาพหุวัฒนธรรมระดับน้อย และครูสังคัมศึกษาร้อยละ 100 มีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนเชิงพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีมากกว่า ร้อยละ 50 จำนวน 6 คุณลักษณะ คือ ชื่อสัตย์สุจริต คิดเป็นร้อยละ 91.93 จิตสำนึกสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 81.73 มีวินัย คิดเป็นร้อยละ 80.42 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คิดเป็นร้อยละ 79.09 มุ่งมั่นในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 73.54 และรักความเป็นไทย คิดเป็นร้อยละ 72.20 อย่างไรก็ตามยังพบว่า นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามกว่าร้อยละ 50 จำนวน 2 คุณลักษณะ คือ ใฝ่เรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 73.84 และอยู่อย่างพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 54.86 นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนร้อยละ 95.07 มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับน้อย

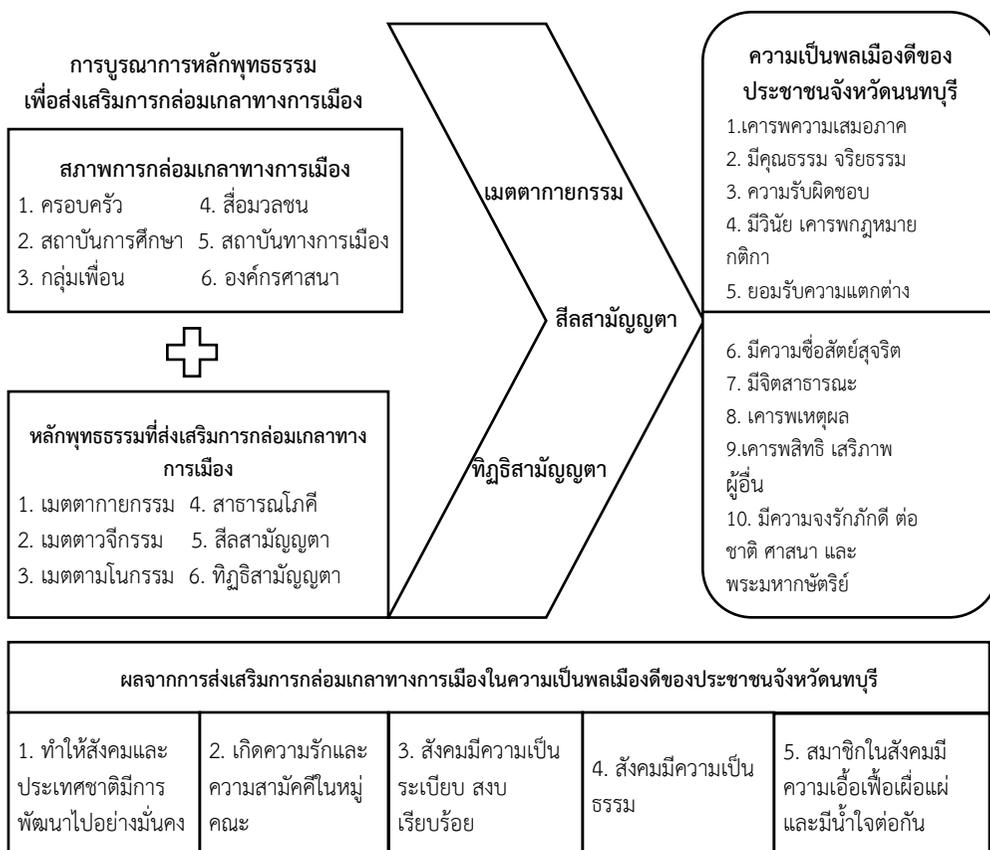
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทาง การเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาปัจจัยหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของ ประชาชนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ทั้ง 6 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก โดยด้านทิวภูมิสาธัญญา ตา มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ในทางบวกอยู่ใน ระดับสูง รองลงมา ด้านศีลสาธัญญาตา ส่วนในด้านสาธณโกศิ ด้านเมตตามโนกรรม ด้าน เมตตาวจีกรรม มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ใน ทางบวกอยู่ในระดับน้อย และ ด้านเมตตาทายกรรมมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองดี ของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ในทางบวกอยู่ในระดับน้อยมาก เมื่อทำการวิเคราะห์การ ถดถอยพหุคูณแบบปกติ เพื่อค้นหาหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมือง ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .766 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่า .602 แสดงว่า ตัวพยากรณ์ คือ หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมือง ได้แก่ หลักสา รานียธรรมทั้ง 6 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ได้

ร้อยละ 60.2 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .265 ซึ่งมีตัวแปรที่ศึกษา 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับ ตามสมการ ดังนี้ คือ เมตตากายกรรม (แสดงออกต่อกันด้วยความปรารถนาดี) สีสสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น) และ ทิฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกับผู้อื่น) ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 60.2 ส่วนตัวแปรที่เหลืออีก 3 ตัว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโชคชัย ศรีรักษา (2566) เรื่อง การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรีให้ประสบความสำเร็จ จะต้องให้ความสำคัญและพัฒนาปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง จำนวน 3 ด้าน คือ กลุ่มเพื่อนสถาบันครอบครัว และสถาบันทางการเมือง และปัจจัยด้านหลักสารณียธรรม 6 จำนวน 4 ด้าน คือ สาธารณโภคี (การได้มาแบ่งกันกิน แบ่งกันใช้) ทิฏฐิสามัญญตา (การปรับความเห็นให้เข้ากันได้) สีสสามัญญตา (ความประพฤติดี เหมือนกัน) และเมตตากายกรรม (การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา) โดยมีประสิทธิภาพพยากรณ์ ร้อยละ 81.8 (R-Square = .818) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของพระประเสริฐ เตชโก (ชาภักดี) (2566) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้ง หลักสารณียธรรม 6 ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย มี 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านสีสามัญญตา ด้านเมตตากายกรรม ด้านทิฏฐิสามัญญตา และด้านเมตตาวจีกรรม พบว่า ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตย และเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของพระครูวินัยธโรธิษฐ์ สุวฑฒ (สุขพานิช) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80) โดยการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบด้วยความเสมอภาคและมีกิริยาท่าทางด้วย ความสุภาพด้วยความจริงใจตามหลักด้านเมตตากายกรรม ($\bar{X}$ = 3.90) แจกจ่าย ให้มีส่วนร่วมทั่วกันตามหลัก ด้านสาธารณโภคี เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 3.85) มีความคิดเห็นชอบร่วมกันด้วยความศรัทธาตามหมู่คณะตามระบอบประชาธิปไตยโดยยึดหลักด้านทิฏฐิสามัญญตา ($\bar{X}$ = 3.80) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยความยุติธรรม

เป็นกลางตามหลักด้านเมตตามโนกรรม ($\bar{X}$ = 3.79) เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกโดยปราศจากอคติไม่เลือกปฏิบัติในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักด้านศีลสามัญญตา ($\bar{X}$ = 3.74) ใช้งานที่สุภาพโดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยเหตุผล แม้แต่มีความเห็นที่แตกต่างตามหลัก ด้านเมตตาวจีกรรม ($\bar{X}$ = 3.70) พบว่า อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 : องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี พบว่าโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมือง มีผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรทางศาสนา พระสงฆ์ ควรมีบทบาทนำในการใช้หลักพุทธธรรมมากล่อมเกล่าประชาชนเพื่อความเป็นพลเมืองดี

2. สถาบันการศึกษา ควรร่วมกับองค์กรศาสนา ในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ จัดให้มีเทศนา จากพระภิกษุสงฆ์ เพื่ออบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชนไทยอยู่เสมอ หรือเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันศึกษากับองค์กรศาสนา เพื่อการใช้หลักพุทธธรรมมาใช้ในการส่งเสริมการกล่อมเกล่าทางการเมืองที่มีสภาพแวดล้อมในการกล่อมเกล่าที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้เยาวชน เรียนรู้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน ประเมินผลการทำงานของสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกถึงประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนอันจะนำไปสู่การส่งเสริมลักษณะนิสัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป

2. การนำแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกล่าทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดี ไปประยุกต์ใช้ควรปรับให้เข้ากับบริบทที่เกี่ยวข้อง และควรได้รับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนเป็นนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการกำกับ ดูแล วัดและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสะท้อนผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยควรมุ่งเพียงศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 - 25 ปี ในระดับบัณฑิตศึกษาและมัธยมศึกษา โดยผู้ที่สนใจศึกษาในกรอบมิติประเด็นเรื่อง การกล่อมเกล่าทางการเมืองและความเป็นพลเมืองดีควรมุ่งศึกษาต่อกลุ่มประชากรกลุ่มอื่น หรือกลุ่มพื้นที่อื่น ว่ากลุ่มประชากรอื่นสามารถใช้โมเดลแบบเดียวกันนี้ได้หรือไม่ หรือควรมีการ

ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของโมเดลในแนวทางใดเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการกล่อมเกลາทางการเมืองและความเป็นพลเมืองดีในประเทศไทยที่เหมาะสม ชัดเจนมากขึ้น

2. การวิจัยควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองดี ด้วยสถิติทำนาย เพื่อนำเอาปัจจัยที่มีความสำคัญมาพัฒนาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองดีเกิดผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

3. การวิจัยควรมีการพัฒนาแบบวัดหรือตัวบ่งชี้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองดีของประชาชน ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นตัวบ่งชี้มาตรฐาน เพื่อจะได้นำมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพลเมืองให้มีความเป็นพลเมืองดีที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กรณัฐ ระงับทุกข์. (2564). *การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร* (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กาญจนาภรณ์ ประธาตุ. (2560). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย : การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2548 – 2558). *วารสารศิลปการจัการ*, 1(2), 103 - 118.

จุฬามาศ ช่อคง. (2556). การสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 8(1), 23 - 36.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2553). *การศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โชคชัย ศรีรักษา. (2566). *การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี* (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวินัยธรธรรมิษฐ์ สุวฑฒ (สุขพานิช). (2556). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(1), 46 - 63.
- พระชลญาณมุนี. (2562). พุทธศาสนากับการเมือง. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 2(1), 40 - 55.
- พระประเสริฐ เตชโก (ชาภักดี). (2566). การสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง ในการตัดสินใจใช้สิทธิ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญยากกร). (2557). *แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2546). *พุทธศาสนากับแนวคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. 2325 - 2352)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- Tomomi T. (2012). *Modern Thai Buddhism and Buddhadasa Bhikkhu: A Social History*. Singapore: NUS Press.